

Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
t.a.v. Staatssecretaris de heer J.A. Vijlbrief
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

ONDERWERP	GS-advies vergunningaanvraag toewijzing zoekgebied aardwarmte Veenendaal-Scherpenzeel	TELEFOONNUMMER	+31611591090
		E-MAILADRES	youri.den.otter@provincie- utrecht.nl
DATUM	05-12-2023	DOMEIN/OPGAVE	LLO
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1594945003-3705	TEAM	WEB
VAN	Youri den Otter		

Geachte heer Vijlbrief,

Aanleiding

Op 11 oktober 2023 ontvingen wij uw verzoek om in het kader van de Mijnbouwwet advies te geven over de vergunningaanvraag toewijzing zoekgebied aardwarmte Veenendaal-Scherpenzeel. In uw verzoek geeft u aan dat u op grond van artikel 24g van de Mijnbouwwet van de provincie advies vraagt over:

- De overlap met andere ondergrondse gebruiksmogelijkheden, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater en/of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen;
- De grondwaterkwaliteit en -kwantiteit in en rondom het aangevraagde gebied en de mogelijke invloed van de opsporing en winning van aardwarmte hierop.
- De inpassing van de aanvraag binnen provinciale en regionale beleidsplannen ten aanzien van de warmtevraag.

Deze brief bevat ons advies op de genoemde vergunningaanvraag. Ons advies bevat naast adviespunten op bovengenoemde onderwerpen ook enkele adviespunten in relatie tot onze provinciale belangen en provinciale regels. Dit is onder het kopje overige adviespunten opgenomen.

Vergunningaanvraag toewijzing zoekgebied:

De vergunningaanvraag toewijzing zoekgebied is gedaan door Tullip Energy B.V. (verder: Tullip). Het gebied waar de vergunningaanvraag op van toepassing is ligt voor een deel in de provincie Utrecht en voor een deel in de provincie Gelderland. De toewijzing zoekgebied wordt aangevraagd om verder onderzoek te doen naar de potentie van aardwarmte met als uiteindelijk doel het realiseren van meerdere aardwarmteprojecten binnen het zoekgebied. Tullip gaat hierbij een samenwerking aan met warmtebedrijf Veenendaal en warmtebedrijf Scherpenzeel.

Advies provincie Utrecht

Zoals wij in eerdere adviezen aan u hebben aangegeven beschouwen wij aardwarmte als een warmtebron, die de potentie heeft om in de provincie Utrecht een belangrijk bijdrage te leveren aan de transitie naar schone energie en een duurzaam alternatief kan zijn om verder van het aardgas af te gaan. De kennis over de (diepe) ondergrond en de potentie van aardwarmte in de provincie Utrecht is nog beperkt. Daarom zijn wij voorstander van het continueren

en uitbreiden van onderzoek naar de mogelijkheden voor aardwarmte, waaronder het uitvoeren van verder onderzoek door Tullip onder de aangevraagde vergunning toewijzing zoekgebied.

Het onderzoek naar aardwarmte vraagt wel om zorgvuldigheid. Wij vinden het van groot belang dat het onderzoek naar aardwarmte veilig, milieuhygiënisch verantwoord, ruimtelijk goed ingepast en conform provinciale, gemeentelijke en waterschapsregels wordt gerealiseerd.

U vraagt ons op grond van de Mijnbouwwet advies uit te brengen over drie onderwerpen. Hieronder volgt ons advies per onderwerp. Wij hebben hieraan onder de noemer 'overige adviespunten', nog twee aanvullende adviespunten toegevoegd.

1. De overlap met andere ondergrondse gebruiksmogelijkheden, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater en/of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen;

Grondwater ten behoeve van de huidige en toekomstige openbare drinkwatervoorziening

Binnen het Utrechtse deel bevinden zich winlocaties van drinkwaterbedrijf Vitens en bijbehorende grondwaterbeschermingszones. Behalve de in de aanvraag genoemde winningen Veenendaal en Woudenberg, betreft het ook de winning Leersum en een deel van de beschermingszones van de winning Rhenen. Daarnaast is een deel van het aangevraagde gebied door ons aangewezen als strategische grondwatervoorraad, waarvoor landelijk meestal de term aanvullende strategische voorraden (ASV's) wordt gehanteerd. In de strategische grondwatervoorraad zien wij goede mogelijkheden voor toekomstige grondwaterwinningen als bron voor drinkwater om te voorzien in de groeiende vraag naar drinkwater.

Op grond van onze omgevingsverordening is aardwarmtewinning niet toegestaan in waterwingebieden, grondwaterbeschermingsgebieden en boringsvrije zones. Ook schuin boren tot onder deze gebieden is niet toegestaan. In de strategische grondwatervoorraad sluiten wij aardwarmtewinning niet bij voorbaat uit, maar stellen wij wel voorwaarden om te borgen dat de grondwaterkwaliteit voldoende wordt beschermd en er voldoende mogelijkheden blijven voor nieuwe drinkwaterwinningen. Op grond van de gewijzigde Mijnbouwwet is aardwarmtewinning in voor de drinkwaterwinning gereserveerde gebieden echter niet toegestaan.

Wij adviseren u de aanvrager via de vergunning toewijzing zoekgebied te wijzen op deze beperkingen.

Het Rijk heeft daarnaast in de Structuurvisie Ondergrond de Nationale Grondwater Reserves (NGR) aangewezen (globaal). Een deel van het aangevraagde gebied valt binnen de NGR. Overigens werkt het Rijk het samen met provincies en drinkwaterbedrijven momenteel aan nadere kartering en een beschermingsregime. Het is nog onduidelijk wat dit zal betekenen voor de begrenzing en mogelijke beperkingen voor aardwarmte.

Bodemenergiesystemen

Bij opsporingsactiviteiten en de locatiekeuze van een (proef-)boring dient rekening gehouden te worden met de ligging van open bodemenergiesystemen (WKO) en gesloten bodemenergiesystemen (bodemwarmtewisselaars). Fysieke beschadiging en negatieve thermische interferentie tussen bestaande bodemenergiesystemen en het aardwarmtesysteem dienen te worden voorkomen. Wij adviseren dat, indien effecten te verwachten zijn, extra monitoring wordt uitgevoerd, bijvoorbeeld van temperatuuffecten in het watervoerende pakket waarin bodemenergiesystemen zich bevinden.

Voor de ligging van open en gesloten bodemenergiesystemen verwijzen wij u naar Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD Utrecht) en de Omgevingsdienst Regio Utrecht (ODRU). Momenteel zijn er in het Utrechtse deel van het aangevraagde gebied honderden gesloten en rond de 20 open systemen bekend. Als gevolg van de opgaven in de energietransitie en woningbouw is de verwachting dat komende jaren een sterke toename van open en gesloten bodemenergiesystemen zal plaatsvinden.

Aanwezigheid van buisleidingen, niet gesprongen explosieven en stortplaatsen

Binnen het zoekgebied kan sprake zijn van buisleidingen, persleidingen voor verschillende doeleinden, vitale drinkwaterleidingen, niet gesprongen conventionele explosieven en stortplaatsen. Wij adviseren u in de vergunning op te nemen dat hiermee rekening gehouden dient te worden bij seismisch onderzoek en de verdere locatiebepaling voor het boren en winnen naar aardwarmte.

2. De grondwaterkwaliteit en -kwantiteit in en rondom het aangevraagde gebied en de mogelijke invloed van de opsporing en winning van aardwarmte hierop.

Aanwezigheid van bodem- en grondwaterverontreinigingen in het gebied

Binnen het zoekgebied bevinden zich diverse bodem- en grondwaterverontreinigingen. Er dient voorkomen te worden dat een eventuele grondwaterverontreiniging op een toekomstige boorlocatie zich verspreidt naar dieper gelegen bodemlagen, met name op het moment dat scheidende lagen worden doorboord. Daarnaast dient ook horizontale verspreiding van grondwaterverontreinigingen voorkomen te worden. Voor ligging/aanwezigheid van bodem- en grondwaterverontreinigingen kan contact opgenomen worden met de RUD Utrecht, bodemloket@rudutrecht.nl en de ODRU, info@odru.nl. Wij adviseren om in de vergunning er op te wijzen dat bij de locatiekeuze rekening te houden met de aanwezigheid van deze bodem- en grondwaterverontreinigingen.

Voorkomen van verslechtering van de grondwaterkwaliteit door aardwarmte-activiteiten

In de provincie Utrecht zijn tot enkele honderden meters diep zoete grondwatervoorraden aanwezig. De bescherming van dit grondwater is belangrijk vanwege de drinkwatervoorziening, natuur, landbouw en ander gebruik. Ook buiten de vastgestelde grondwaterbeschermingszones is het van groot belang zorg te dragen voor een goede putintegriteit om verontreiniging van het grondwater te voorkomen. Het is daarom belangrijk dat bij het ontwerp van de put en tijdens de werkzaamheden risico voor de grondwaterkwaliteit zoveel mogelijk wordt beperkt. De door de branchevereniging Geothermie Nederland ontwikkelde Industriestandaard Duurzaam Putontwerp, die sinds begin 2021 van kracht is, voorziet hierin. Enkele belangrijke onderdelen uit de Industriestandaard voor ons zijn:

- Dubbele fysieke barrière tot in de kleilaag onder het zoetwaterpakket om te voorkomen dat door een eventuele lekkage het zoete grondwater verontreinigd raakt;
- Gebruik maken van geschikte materialen voor de diverse buizen en omringend cement om lekkages te voorkomen;
- Uitvoeren van metingen tussen de twee barrières om vroegtijdig lekkages op te sporen;
- Volledige cementering van de conductor en buitenste casing om lekstroom van grondwater langs de putwand tegen te gaan.

Wij adviseren u een voorschrift op te nemen om een zorgvuldige uitvoering conform de Industriestandaard Duurzaam Putontwerp te waarborgen, waarbij de werkwijze gericht is op het voorkomen en als dat niet mogelijk is beperken van overlast en risico's voor het grondwater (o.a. als bron voor drinkwater, natuur en landbouw).

3. De inpassing van de aanvraag binnen provinciale en regionale beleidsplannen ten aanzien van de warmtevraag.

Zoals wij eerder hebben aangegeven heeft aardwarmte de potentie om een belangrijke bijdrage te leveren aan de warmtetransitie. Het is wel belangrijk om warmte-aanbod (een mix van verschillende warmtebronnen, waarvan aardwarmte er 1 van is) te koppelen aan de specifieke warmtevraag in gemeenten. Gemeenten en RES-regio's spelen hier een belangrijke rol in. Opvallend is dat Tullip in de voorbereiding op de vergunningaanvraag nog weinig afstemming heeft gehad met de gemeenten binnen dit zoekgebied over hun plannen voor de ontwikkeling van aardwarmte in relatie tot de lokale warmtevraag en overige beschikbare bronnen.

Wij adviseren u om een voorschrift op te nemen dat Tullip in de vervolgstappen nauwer gaat samenwerken met gemeenten en de RES-regio's. Op deze manier kan de verdere uitwerking van het aardwarmteproject sterker verbonden worden met de steeds gedetailleerdere lokale/regionale plannen ten aanzien van de warmtetransitie waar gemeenten en regio's mee bezig zijn. Ook kunnen dan goede afspraken gemaakt worden over communicatie en omgevingsmanagement, waarbij de initiatiefnemer zelf ook een grote verantwoordelijkheid in heeft.

Overige adviespunten

Een voorschrift op te nemen in de vergunning dat bij de voorbereiding van onderzoeksactiviteiten en het toewerken naar een locatiekeuze van de proefboring provinciaal beleid en regels vroegtijdig worden meegenomen om onnodige vertraging te voorkomen

Het beleid en de regels van diverse provinciale belangen zijn vastgelegd in de provinciale Omgevingsvisie (beleid) en de provinciale Interim Omgevingsverordening (regels). Naast het belang van de energietransitie heeft de

provincie ook andere belangen, die ervoor kunnen zorgen dat het onderzoek naar en/of de winning van aardwarmte kan botsen met provinciaal beleid of provinciale regels. Dit betekent dat het onderzoeken naar en winnen van aardwarmte niet altijd overal of alleen onder voorwaarden mogelijk is. Het is belangrijk dat bij de voorbereiding van onderzoeksactiviteiten en de locatiekeuze van de proefboring vroegtijdig provinciaal beleid en regels worden meegenomen. Anders kan onnodige vertraging optreden die voorkomen had kunnen worden.

Het aangevraagde zoekgebied overlapt met gebieden waarvoor specifieke regels gelden met betrekking tot de volgende provinciale belangen: grondwater (zie adviesonderwerpen 1 en 2), oppervlaktewater, waterveiligheid, natuur (o.a. Natura2000, Natuurnetwerk Nederland, Groene Contour, houtopstanden waaronder oude bosgroeiplaatsen), landschap, stiltegebieden, aardkundige waarden, archeologie (archeologische zone Utrechtse Heuvelrug), cultuurhistorisch erfgoed (o.a. Grebbelinie en historische buitenplaatsen) en infrastructuur.

Deze specifieke regels zijn opgenomen in Interim-Omgevingsverordening en zijn terug te vinden via [Interim omgevingsverordening - Plannenviewer Provincie Utrecht \(provincie-utrecht.nl\)](#). Met ingang van 1 januari 2024 wordt de Omgevingsverordening van kracht, gelijktijdig met de Omgevingswet. Een eerste wijziging van deze omgevingsverordening is in 2024 voorzien. Indien de vergunning toewijzing zoekgebied door u wordt verleend, bieden wij aan om met de initiatiefnemer mee te denken om ervoor te zorgen dat alle provinciale belangen meegenomen worden.

Een voorschrift op te nemen ter voorkoming van schade aan infrastructuur

In het gebied waarvoor vergunning toewijzing zoekgebied wordt aangevraagd bevinden zich cruciale spoor- en wegverbindingen. Daarnaast liggen er een onderliggend wegennet, leidingen en kunstwerken zoals viaducten in het gebied. Eventuele (abrupte of ongelijke) zettingen of trillingen in de bodem kunnen gevolgen hebben voor infrastructuur en constructies en dienen voorkomen te worden. Wij adviseren om bij de vergunning als voorwaarde op te nemen dat schade aan infrastructuur (o.a. auto- en spoorwegen), maar ook kunstwerken (o.a. viaducten) voorkomen wordt (of dat aangetoond wordt dat er geen risico op schade aan infrastructuur zal zijn) en dat er derhalve voorschriften worden gesteld met betrekking tot het (laten) uitvoeren van de benodigde onderzoeken voorafgaand aan de werkzaamheden bij de locatiekeuze. Wij adviseren tevens voorschriften op te nemen in de vergunning toewijzing zoekgebied over de procedure die gevolgd wordt en de vergoeding die verstrekt wordt, mocht er gedurende de uitvoering van de werkzaamheden toch schade optreden.

Ten slotte

We benadrukken nogmaals het belang van meer kennis over de Utrechtse diepe ondergrond en het onderzoek naar aardwarmte wat daarvoor nodig is en zijn daarom verheugd met dit nieuwe initiatief. Ook hechten wij waarde aan een goede informatievoorziening richting omwonenden in het vervolgtraject, in geval er uiteindelijk over wordt gegaan op daadwerkelijk onderzoek en de voorbereiding en uitvoering van de boringen. Wij wensen u succes met het verder beoordelen van de vergunningaanvraag en het verwerken van onze adviezen in de vergunning toewijzing zoekgebied, indien u besluit deze te verlenen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen